

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2005, sp. zn. 25 Cdo 1269/2004, ECLI:CZ:NS:2005:25.CDO.1269.2004.1

Číslo: 82/2006

Právní věta: Osobě, která splňuje nárok na výplatu důchodu, nenáleží úrok z prodlení podle § 517 odst. 2 obč. zák. za dobu od splnění podmínek stanovených zákonem pro přiznání důchodu do doby, kdy bylo její žádosti vyhověno.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.10.2005

Spisová značka: 25 Cdo 1269/2004

Číslo rozhodnutí: 82

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 13 předpisu č. 82/1998Sb.
§ 517 odst. 2 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal zaplacení částky 168 136 Kč s příslušenstvím, představující úrok z prodlení podle ustanovení § 517 odst. 2 obč. zák. za opožděné platby částečného invalidního důchodu. Uvedl, že mu byl Českou správou sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) na základě rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 27. 4. 2001 (krajský soud zrušil předchozí rozhodnutí ČSSZ ze dne 27. 11. 1992, jímž byla zamítnuta žádost žalobce o invalidní důchod) výměrem důchodu ze dne 25. 9. 2001 a rozhodnutím ze dne 26. 10. 2001 přiznán částečný invalidní důchod, a to zpětně od 21. 1. 1992 ve výši 1137 Kč měsíčně, s následnými jedenácti valorizacemi, po nichž tento důchod činí od prosince 2001 částku 4022 Kč měsíčně. ČSSZ poté žalobci poukázala doplatek důchodu za dobu od 21. 1. 1992 do 26. 4. 1998 ve výši 148 575 Kč a za dobu od 27. 4. 1998 do 1. 10. 2001 ve výši 145 422 Kč. Takto byly opožděně vyplaceny dlužné dávky v nevalorizované výši v době, kdy valorizované dávky důchodu již byly vyšší o 6 % až 230 %. Pravidelná valorizace důchodů se přitom provádí v závislosti na zvyšování životních nákladů a pokud by si žalobce byl nucen částky ve výši jednotlivých dávek postupně půjčovat, byl by je nucen v den jejich skutečné pozdní výplaty vracet s úroky; opožděným (byť úplným) vyplacením těchto dávek tedy žalovaná nemohla zcela splnit své závazky k žalobci. Dovozuje, že nárok na výplatu dávek podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, vzniká již splněním podmínek stanovených pro vznik nároku na dávku a podáním žádosti o přiznání, nikoliv až rozhodnutím o jejím přiznání. Žalovaná byla tedy podle žalobce s vyplacením dávek v prodlení (§ 517 odst. 1 a 2 obč. zák.) vždy od druhého kalendářního dne příslušného měsíce, proto se žalobce domáhá zaplacení úroku z prodlení za každou z dávek, a to ve výši 3 % ročně za dávky, jež měly být

vyplaceny do 2. 7. 1994, a ve výši dvojnásobku diskontní sazby platné v den počátku prodlení, za dávky, jež měly být vyplaceny po tomto datu.

Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 26. 11. 2002 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Dospěl k závěru, že zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, na který žalobce odkazuje, ani zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v žádném svém ustanovení neobsahují odkaz na předpisy občanského práva. Při úpravě důchodového pojištění se proto nejedná o majetkový vztah fyzických a právnických osob či majetkový vztah mezi těmito osobami a státem (tedy občanskoprávní vztah), ale pouze o vztah správněprávní, když podle ustanovení § 108 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, pokud tento zákon nestanoví jinak, platí pro řízení ve věcech důchodového pojištění obecné předpisy o správním řízení (tzn. správní řád). Proto nelze na tento vztah aplikovat ustanovení občanského zákoníku (§ 517 odst. 1 a 2), upravující prodlení dlužníka, přičemž zákony č. 100/1988 Sb. ani č. 155/1995 Sb. samostatně žádné ustanovení o prodlení dlužníka (zde ČSSZ jako orgánu důchodového zabezpečení) neobsahují. Protože tedy nárok žalobce podle soudu nemá oporu v hmotném právu, žalobu jako nedůvodnou zamítl, aniž by prováděl dokazování.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze usnesením ze dne 19. 3. 2003 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Ztotožnil se se závěry soudu prvního stupně, že vznik nároku na dávky částečného invalidního důchodu, jejich výše i režim vyplácení upravují veřejnoprávní předpisy (zákon č. 100/1988 Sb. a zákon č. 155/1995 Sb.), které nezakládají osobám, jimž vzniklo právo na výplatu dávek, vůči plátcí dávek žádný nárok na náhradu majetkové újmy, vzniklé v důsledku opožděné výplaty dávek (tedy ani úroku z prodlení ve smyslu ustanovení § 517 obč. zák.). Závěr soudu prvního stupně o tom, že nárok žalobce nemá oporu v hmotném právu, založený výhradně na nemožnosti aplikace občanského zákoníku, je však podle odvolacího soudu předčasný. Soud je vázán žalobou ohledně jejího rozsahu a skutkového základu (§ 153 o. s. ř.), není však vázán právním názorem žalobce o tom, jak má být nárok podle předpisů hmotného práva posouzen. Tomu pak odpovídá povinnost soudu postupovat podle ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř., když v daném případě základní skutková tvrzení jsou použitelná i pro jiné právní posouzení. Žalobci jde podle odvolacího soudu o náhradu majetkové újmy, která mu měla vzniknout opožděnou výplatou dávek částečného invalidního důchodu, jeho nárok lze tedy posoudit podle předpisů upravujících nárok na náhradu škody vzniklé nezákonným rozhodnutím příslušných orgánů důchodového zabezpečení či jejich nesprávným úředním postupem.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 25. 9. 2003 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Posuzoval nárok žalobce podle zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, s odůvodněním, že žalobce v doplnění žaloby označil za nezákonné rozhodnutí žalované ze dne 27. 11. 1992 (dále uvedl, že se žalovaná dopustila také nesprávného úředního postupu). Podle soudu však bylo prokázáno, že žalovaná toto rozhodnutí vydala na základě tehdy platného ustanovení § 29 zákona č. 100/1988 Sb., postupovala tak podle platného práva, jen dospěla k jinému závěru než „o mnoho let později“ (a teprve na základě velkého počtu odborných expertiz) Krajský soud v Brně. Ani krajský soud ovšem nekonstatoval žádnou nezákonnost postupu žalované, když opravný prostředek žalobce shledal pouze částečně důvodným. Není přitom správná hypotéza, že všechna rozhodnutí ve správním řízení, následně zrušená odvolacím orgánem, jsou nezákonná, stejně jako nelze bez dalšího úspěšně tvrdit, že takové (následně zrušené) rozhodnutí bylo vydáno na základě nesprávného úředního postupu. Za nezákonné lze považovat pouze takové rozhodnutí, které bylo vydáno v rozporu s platnými předpisy, a za nesprávný úřední postup takový, který byl v rozporu s procesními předpisy. Ani sám žalobce však netvrdí, v čem se měla žalovaná dopustit nesprávného úředního postupu anebo v čem spočívá nezákonnost jejího rozhodnutí (jiný právní názor nezákonností být nemůže). Soud dále dospěl k závěru, že dopis žalobce ze dne 24. 2. 2002, kterým vyzval žalovanou k zaplacení úroků z prodlení,

nelze považovat za uplatnění nároku na náhradu škody a jeho předběžné projednání ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 a § 10 zákona č. 58/1969 Sb. Uzavřel tedy, že žalobce netvrdil ani neprokázal nezákonnost rozhodnutí nebo nesprávnost úředního postupu.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 14. 1. 2004 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se zcela ztotožnil se závěry soudu prvního stupně a doplnil, že i když předběžné projednání nároku u ústředního orgánu (§ 9 zákona č. 58/1969 Sb.) je jednáním mezi poškozeným účastníkem na straně jedné a státem zastupovaným příslušným ústředním orgánem na straně druhé, zaměřeným ke smírnému vyřešení věci, a jde o jednání neformálního rázu, je nezbytnou náležitostí žádosti (návrhu) alespoň označení nezákonného rozhodnutí a skutkové odůvodnění nároku na odškodnění. Dopis právního zástupce žalobce ze dne 24. 2. 2002 adresovaný České správě sociálního zabezpečení však ani tyto náležitosti nesplňuje, a nelze jej tedy posoudit jako návrh na předběžné projednání nároku na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím. Předběžné projednání je procesní podmínkou pro uplatnění nároku u soudu, a proto je podle odvolacího soudu podaná žaloba předčasná, jak správně uzavřel soud prvního stupně. Vzhledem k tomu, že sám tento důvod postačí k zamítnutí žaloby, nezabýval se odvolací soud dalšími námitkami žalobce.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. Namítá, že skutkové okolnosti uvedené v dopise ze dne 24. 2. 2002, který adresoval ČSSZ, jednoznačně umožňují posoudit žádost i z hlediska náhrady škody způsobené nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem, přičemž žádný právní předpis nestanoví formální či obsahové náležitosti podnětu k předběžnému projednání takového nároku. Žalobce má navíc za to, že nedostatek výzvy orgánu žalované k zaplacení náhrady škody (tedy k předběžnému projednání nároku) lze považovat za odstraněný hmotněprávním úkonem žalobce vůči žalované prostřednictvím soudu, tj. doplněním žaloby ze dne 10. 7. 2003. Kromě toho pro uplatnění nároku na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem není ani stanovena podmínka předběžného projednání nároku. Podle dovolatele se soudy obou stupňů vůbec nezabývaly skutečností, že žalobce ve svém podání ze dne 10. 7. 2003 na výzvu soudu doplnil žalobu tak, že škoda mu vznikla z nesprávného úředního postupu, když nezákonné rozhodnutí bylo zrušeno a nahrazeno novým až po nepřiměřeně dlouhém řízení, trvajícím devět let a bez dvou dnů deset měsíců. Přes všechny výše uvedené argumenty je však dovolatel nadále přesvědčen, že na majetkové právní vztahy mezi státem a občanem, tam kde konkrétní právní vztah není upraven v předpisech upravujících důchody, nejen že to není vyloučeno, nýbrž je přímo nutno aplikovat příslušná ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, včetně jeho ustanovení § 517 odst. 1 a 2; v posuzovaném případě jde o vztah mezi dlužníkem a věřitelem, který nesplnil včas a řádně svoji povinnost zaplatit konkrétní peněžitou částku, tedy vztah pohledávky a závazku k zaplacení náhrady za opožděné vyplacení důchodu. Dovatel proto navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen spolu s rozsudkem soudu prvního stupně a aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná namítla, že na posuzovaný vztah nelze aplikovat ustanovení občanského zákoníku upravující prodlení dlužníka, a uvedla dále, že žalobce nesplnil zákonné podmínky pro uplatnění nároku podle zákona č. 58/1969 Sb., resp. 82/1998 Sb. Navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou

osobou – účastníkem řízení, se nejprve zabýval přípustností dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (písm. a/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (písm. b/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (písm. c/). Podle odstavce 3 tohoto ustanovení rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Žalobce dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve věci samé, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby potvrzen; po předchozím zrušujícím usnesení odvolacího soudu rozhodl soud prvního stupně shodně, nejde tedy o případ přípustnosti dovolání předvídaný ustanovením § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a přípustnost dovolání tak lze posuzovat pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolání může být podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu. Přípustnost dovolání není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., které dovolatel uplatnil jako dovolací důvod, může spočívat v tom, že soud na správně zjištěný skutkový stav aplikoval nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil.

Z hlediska právního posouzení věci je v první řadě třeba zdůraznit, že žalobce v dané věci uplatnil s odkazem na ustanovení § 517 odst. 2 obč. zák. nárok na náhradu újmy, která měla spočívat v pozdním vyplacení dávek invalidního důchodu; pochybení žalované přitom spatřuje v tom, že již v roce 1992 byla zamítnuta žádost o invalidní důchod, na který měl žalobce nárok, a že teprve po zrušení tohoto rozhodnutí mu byl koncem roku 2001 důchod dodatečně vyplacen, řízení tedy trvalo nepřiměřeně dlouho, čímž žalobci vznikla škoda. Podle žaloby byl totiž vyplacen důchod v nevalorizované výši, ačkoliv v době výplaty byla valorizace na mnohem vyšší úrovni; náhradu této újmy vyčísluje žalobce úrokem z prodlení podle občanského zákoníku, který zároveň představuje „paušalizovanou náhradu škody“ za situace, kdy „věřitel nemůže disponovat a hospodařit s penězi, které mu dlužník dluží.“

Vzhledem k tomu, že sporné řízení je ovládáno dispoziční zásadou (soud je vázán žalobou, tedy tím, jak žalobce vymezil předmět řízení), je nárok uplatněný žalobou vymezen vyličením rozhodujících skutkových okolností a žalobním návrhem (petitem), přičemž právní kvalifikace nároku, i když je v žalobě uvedena, není pro soud závazná. Soud je proto při rozhodování vázán nikoliv tím, jak účastník řízení skutkový stav právně posuzuje, nýbrž tzv. skutkem, jak byl vymezen v žalobě; pouze pokud by přiznal plnění z jiného skutkového základu, než jak byl žalobcem vymezen a na jehož základě požaduje plnění uvedené v žalobním petitu, rozhodl by soud o jiném nároku, než jak jej žalobce učinil předmětem řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. [25 Cdo 1934/2001](#), publikovaný pod č. 78 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2004).

V dané věci to znamená, že předmětem řízení byl nárok na náhradu újmy, která žalobci měla vzniknout opožděným vyplacením invalidního důchodu. Bez ohledu na to, v čem jeho újma spočívá a jak vyčíslil její výši, není tvrzeným důvodem, proč žalobci měla vzniknout újma, samo o sobě rozhodnutí, kterým byla jeho žádost v roce 1992 zamítnuta, nýbrž okolnost, že mu důchod byl vyplacen až v roce 2001. Skutková tvrzení uplatněná v žalobě (jejím doplnění) proto umožňovala posoudit věc podle ustanovení o odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem ve smyslu ustanovení § 18 zákona č. 58/1969 Sb. či § 13 zákona 82/1998 Sb., jak ostatně dovodil i odvolací soud v usnesení ze dne 19. 3. 2003.

Za nesprávný postup, vedoucí k odpovědnosti státu, je třeba považovat i opožděné vydání rozhodnutí, mělo-li být v souladu s pravidly stanovenými pro činnost příslušného orgánu vydáno ve stanovené lhůtě (v ustanovení § 13 zákona č. 82/1998 Sb. oproti dřívější úpravě v ustanovení § 18 zákona č. 58/1969 Sb. jsou výslovně pojmenovány dva konkrétní případy nesprávného úředního postupu, a to porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě), případně jiná nečinnost státního orgánu či jiné vady ve způsobu vedení řízení; konstantní soudní judikaturou je dovozováno, že nesprávným úředním postupem je i porušení zásady rychlosti řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 804/96, který byl uveřejněn s časopise Soudní judikatura 1/2000 pod č. 4, případně též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2001, sp. zn. [25 Cdo 38/2000](#), publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 2, pod C 181), a to i tam, kde lhůta k rozhodnutí stanovena není (srov. rovněž usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. [25 Cdo 743/2002](#), publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 26, pod C 2077). Skutečnost, že řízení vedené orgánem státu při výkonu jeho pravomoci vyústilo v rozhodnutí, jehož se účastník řízení domáhal, přitom odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem sama o sobě nevylučuje.

Soudy obou stupňů posuzovaly uplatněný nárok podle ustanovení o odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím a svá rozhodnutí shodně založily na tom, že není splněna podmínka zrušení předmětného rozhodnutí pro nezákonnost ani podmínka předběžného projednání nároku u příslušného ústředního orgánu. Zákon č. 58/1969 Sb. ani zákon č. 82/1998 Sb. z hlediska odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem ovšem podmínku zrušení nezákonného rozhodnutí nestanoví a obligatorní předběžné projednání nároku nepředepisují. Nesprávným úředním postupem se soud prvního stupně nezabýval, když pouze uvedl, že žalobce netvrdí, v čem se Okresní správa sociálního zabezpečení v B. vlastně měla dopustit nesprávného úředního postupu; z doplnění žaloby ze dne 10. 7. 2003 však vyplývá opak. Odvolací soud potom rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil, přičemž s odkazem na nesplnění podmínky předběžného projednání nároku se nesprávným úředním postupem nezabýval vůbec. Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že v dovolání označenou právní otázku podmínky předběžného projednání nároku na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem orgánu státu posoudil odvolací soud v rozporu se zákonem č. 82/1998 Sb. (§ 237 odst. 3 o. s. ř.). Dovolání je tak podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné a z téhož důvodu je i důvodné.

Dovolatelé ovšem nelze přisvědčit v tom, že by jeho nárok mohl být založen ustanovením § 517 obč. zák. a že nárok na přiznání invalidního důchodu má občanskoprávní povahu.

Podle § 517 odst. 1, věty první, obč. zák. dlužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení. Podle § 517 odst. 2 obč. zák., jde-li o prodlení s plněním peněžního dluhu, má věřitel právo požadovat od dlužníka vedle plnění úroky z prodlení, není-li podle tohoto zákona povinen platit poplatek z prodlení; výši úroků z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis.

Občanský zákoník v ustanovení § 517 odst. 2 upravuje institut úroků z prodlení, které mají povahu sankce (sankční úroky) za prodlení dlužníka se splněním peněžitého závazku. V návaznosti na definici závazkového vztahu obsaženou v § 488 obč. zák. se peněžitým závazkovým vztahem rozumí

právní vztah, ze kterého věřiteli vzniká právo na peněžitě plnění (pohledávku – jistinu) od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost tento závazek splnit. Úprava úroků z prodlení ve zmiňovaném ustanovení je přitom obecnou úpravou ve vztahu ke všem občanskoprávním závazkům a zakotvuje oprávnění požadovat v případě prodlení s plněním peněžitého dluhu – hlavního peněžitého závazku vedle jistiny též úroky z prodlení. Úroky z prodlení jakožto příslušenství pohledávky (§ 121 odst. 3 obč. zák.) tak představují vedlejší a akcesorický peněžitý závazkový vztah (srov. např. rozsudek NS ČR ze dne 24. 6. 2004, sp. zn. [33 Odo 449/2002](#), publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí NS, sv. 30, pod C 2814).

Povinnost státu platit prostřednictvím orgánů sociálního zabezpečení či důchodového pojištění dávky osobám, které splňují nárok na výplatu důchodu, však není závazkem vyplývajícím z občanskoprávních vztahů. Ty se totiž vyznačují rovným postavením účastníků (§ 2 odst. 2 obč. zák.) spočívajícím v tom, že ve vzájemném právním vztahu žádný z nich nemá nadřazené postavení a není oprávněn rozhodovat o právech a povinnostech druhého účastníka ani plnění povinností autoritativně vynucovat. Subjekty občanskoprávních vztahů se o vzniku či založení vzájemných subjektivních práv a povinností musí zásadně dohodnout, pokud tyto právní povinnosti nevznikají přímo ze zákona (např. povinnost nahradit škodu, vydat bezdůvodné obohacení apod.); ve všech případech neshody o vzájemných právech a povinnostech je účastník oprávněn domáhat se autoritativního vynucení svých práv prostřednictvím oprávněného orgánu státu a není nadán oprávněním mocensky (autoritativně) tato práva vynucovat sám. Tím se občanskoprávní vztahy liší od vztahů, které se souhrnně označují za vztahy veřejnoprávní, pro něž je naopak charakteristický prvek nadřízenosti a podřízenosti v různých formách a intenzitě a v nichž je založena způsobilost autoritativně rozhodovat jednou stranou právního vztahu o právech a povinnostech strany druhé; základní metodou právní regulace je zde rozhodnutí orgánu veřejné moci. Pro rozlišení soukromoprávních (občanskoprávních) vztahů od veřejnoprávních vztahů je rozhodující především posouzení vzájemného postavení jejich subjektů, jak vyplývá z příslušných ustanovení právní normy, která na tyto vztahy dopadá (srov. usnesení NS ČR ze dne 24. 4. 2002, sp. zn. [25 Cdo 1211/2001](#), publikované pod č. 20 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2003).

I když předpisy sociálního zabezpečení, resp. důchodového pojištění, hovoří o nároku na důchod a na výplatu dávek, nelze přehlédnout, že o přiznání dávky důchodového pojištění rozhodují orgány státu v řízení vedeném podle části šesté hlavy druhé zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, které jsou oprávněny posuzovat uplatněné nároky a vydávat o nich autoritativní rozhodnutí postupem podle správního řádu (§ 108 citovaného zákona). Účastník takového řízení a orgán státu, který o jeho nárocích rozhoduje, nejsou ve vzájemně rovnoprávním postavení, které by mohlo zakládat občanskoprávní charakter nároku na důchod. Jestliže zároveň zvláštní předpis neupravuje úrok z prodlení, nelze dovodit, že žalobci za dobu od splnění podmínek stanovených zákonem pro přiznání důchodu do doby, kdy bylo jeho žádosti vyhověno, náleží úrok z prodlení podle § 517 odst. 2 obč. zák.

Protože však je naplněn dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. ohledně otázky nedostatku podmínky předběžného projednání nároku u příslušného ústředního orgánu, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.), a protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí rovněž na rozhodnutí soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek zrušen a věc byla vrácena Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).